

Nr. 3 (426)
2022 m. kovas

Kaina
1 Eur

Akiratis

LIETUVOS KURČIŲJŲ DRAUGIJOS MĖNRAŠTIS

Kova už Ukrainą – ir
prie siuvimo mašinų

RASA K-SONGINĖ:
tai yra dvikalbis
metodas

Sveikiname Kovo 11-osios progą!

ŠIAME NUMERYJE

2–3 Trumpai apie mus

PSICHOLOGAS PATARIA

4 Baimė ir nusiramimas

MES IR VISUOMENĖ

4 LKD pozicija dėl vadinamosios „kūdikų gestų kalbos“

5 Kovo 3-ioji – Pasaulinė klausos diena

5 Kaip šviečia laisvė

PASAULIO KURTIEJI

6 Kova už Ukrainą – ir prie siuvimo mašinų

7 Sunki pamoka

7 Ukrainos istorija trumpai

MŪSŲ ŽMONĖS

8–9 L. Martišiūtė: kurčių vaikų kalbos raida būdingi kitokie etapai ir tempas

UGDYMAS

9 Istorijos pamoka pasitelkus intelektinį žaidimą

10–11 R. Kaunelytė-Songinė: tai yra dvikalbis metodas

GESTŲ KALBA

12–13 Klaipėdos vertėjai: apie nesibaigiančias įkurtuves, retą svečią „ačiū“ ir poreikį tobulėti

KULTŪRA

14 Savo miesto istoriją atradome iš naujo

TRADICIJOS

14 Užgavėnių šventė Kauno darželyje

SPORTAS

15 Iki kurčiųjų žaidynių – mėnuo

KURČIŲJŲ KŪRYBA

15–16 Natalijos gėlės iš karoliukų

Viršelyje – Modesto Endriuškos nuotr.

Trumpai APIE MUS

Mušti kito niekam nevalia.

Skriaudžiamas žmogus turi

prašyti pagalbos.

Prašymą išgirdę žmonės atsitys

pagalbą.

Kurti žmonės pagalbos prašo gestų

kalba.

Gestų kalba rodoma rankomis,

matoma akimis.

LKD, Moterų informacijos centras, Specializuotos kompleksinės pagalbos centras (SKPC) suvienijo jėgas ir parengė pagalbos teikimo kurčioms moterims, patyrusioms smurtą, strategiją. Nukentėjusios moterys pagalbos gali kreiptis 3 būdais. Gali kreiptis į savo kurčiųjų reabilitacijos centro atvejo vadybininką, skubios pagalbos atveju skambinti į BPC 112 kurtiesiems pritaikyta aplikacija arba užsiregistruoti konsultacijai su SKPC konsultantu el. paštu skpcregistracija@lygus.lt. SKPC konsultacijos yra naujovė. Jos pradėtos teikti šiemet vasario 21 d. ir vyksta kiekvieną pirmadienį 12-16 val. Tačiau nesvarbu, kaip moteris nuspręs prašyti pagalbos, visais atvejais ją teiks profesionalai. Jei moteris nuspręs nutraukti smurtinius santykius ir kreipsis į SKPC, bus paruoštas ir vykdomas individualios pagalbos planas. Konfidencialumas yra garantuojamas. LKD taip pat šiemet pradeda teikti pagalbą nuo smurto artimoje aplinkoje nukentėjusiems vaikams bei vyrams. Informacija gestų kalba – pasinaudojus QR kodais.

Ukrainą užpuolė Rusija,
pradėjo karą.

Rusija Ukrainoje yra užpuolikė.

Ukrainoje žmonės neturi maisto,
vandens ir vaistų.

Lietuva yra draugiška Ukrainai šalis.

Lietuviai padeda ukrainiečiams.

Lietuviai siunčia per banką

pinigų ukrainiečiams.

Padėti kitiems yra svarbu.

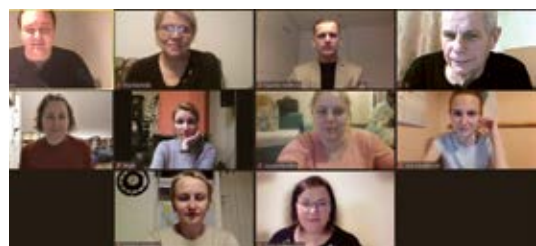

Banko sąskaita: LT597044090102392671

Bankas: SEB bankas

Gavėjas: Lietuvos kurčiųjų draugija

Mokėjimo paskirtis: Parama Ukrainos kurčiųjų bendruomenei

Lietuviai padeda atbėgusiems

į Lietuvą ukrainiečiams.

Padedantys žmonės vadinami
savanoriais.

Savanoriai visur nuveda ukrainiečius.

Savanoriai padeda ukrainiečiams
susirasti kur gyventi, maisto.

Į pagalbą nuo karo pabėgusiems kurtiesiems ir neprigirdintiems ukrainiečiams ateina LKD savanoriai. Šiuo metu jų yra 12. LKD labai dėkui šiais žmonėmis. Savanorių pagalbos ukrainiečiams iniciatyvą koordinuoja LKD viceprezidentas **Mykolas Balaišis**. Jo kontaktai: el. p. mykbal@gmail.com; „Facebook“: @mykolas.balaisis. Padėkite į Lietuvą atvykusiems kurtiesiems ukrainiečiams su M. Balaišiu susisiekti! Jie bus paguosti, nuraminti, išklaušinėti jų poreikiai. M. Balaišis suteiks visą reikalingą informaciją, pagal atvykėlio buvimo vietą priskirs į pagalbą savanorį. Šiuo metu Lietuvoje jau yra apsistojusios 8 kurčiųjų šeimos. Daugeliui įsikurti padėjo pažįstami kurti lietuviai. Kaune nuosavame name gyvenanti šeima pasisiūlė, o vėliau ir priėmė po savo stogu gyventi net dvi atvykėlių šeimas. Kita šeima su kurčiųjų pagalba ne tik susirado kur apsistoti, bet vyras jau gavo darbą, o jų vaikas pradėjo lankyti KKNUC. Nepašykštėjime savo gerumo, pagalbos ir kitiems kurtiesiems ukrainiečiams pabėgėliams!

Kurtiems ukrainiečiams Lietuvoje reikia užsiregistruoti.

Užsiregistruoti yra pasisakyti apie atvykimą.

Ukrainiečiai Lietuvoje nežino, kur apie save pasisakyti.

Kurti lietuviai palydės ukrainiečius į registracijos vietas.

Kur ir kaip užsiregistruoti kurtiems pabėgėliams? Pirmiausia raginama kreiptis į LKD viceprezidentą **Mykolą Balaišį** (nuotr.). Jis pasirūpins, kad jo savanorių komanda pagal atvykėlio buvimo vietą suteiktų reikiamą pagalbą, palydėtų į registracijos vietą. Tiems, kas turi kur apsistoti, registruotis reikia artimiausiame Migracijos departamento skyriuje. Tie, kurie gyvenamosios vietos neturi, privalo užsiregistruoti Marijampolėje, Alytuje, Vilniuje, Kaune, Šiauliuose ar Klaipėdoje veikiančiuose pabėgėlių priėmimo centruose. Ieškantys laikinos gyvenamosios vietos kviečiami pildyti iniciatyvos „Siprūs kartu“ anketą. Ją galima pildyti lietuvių, anglų arba ukrainiečių kalba. Įsidėmėkite: laukiančiųjų kur apsistoti eilė kurtiesiems ir girdintiesiems bendra. Nuorodas ir kontaktus, kur kreiptis dėl darbo, dėl klausos negalią turinčių vaikų ugdymo, socialinės pagalbos, humanitarinės paramos, vertimo biurų paslaugų ir kt., gali suteikti ir padėti užsiregistruoti LKD savanoriai. Daugiau informacijos rasite LKD „Facebook“ puslapyje ir interneto svetainėje www.lkd.lt.

Kurtiems ukrainiečiams nori padėti visas pasaulis.

Kurti vadovai iš viso pasaulio internetu tariai dėl pagalbos.

Pasaulio kurčiųjų federacija (WFD) kas savaitę organizuoja nuotolinius pasitarimus dėl pagalbos Ukrainos kurtiesiems. Juose dalyvauja WFD ir Vengrijos, Lenkijos, Slovakijos, Lietuvos bei Ukrainos kurčiųjų organizacijų lyderiai. Susitikimuose išklausa Ukrainos kurčiųjų draugi-

jos prezidentės informacija apie padėtį ir reikalingą pagalbą. Tuomet visi lyderiai kartu siūlo ir priima sprendimus. Vieno susitikimo metu pasiekė liūdna žinia iš Ukrainos, kad sprogmuo sugriovė kurčiųjų mokyklą. Žinotina: Lietuvoje ukrainiečių mokyklinio amžiaus kurti vaikai kviečiami mokytis kurčiųjų mokyklose.

Kurtieji negirdi.

Kurtiesiems susikalbėti su girdinčiais padeda gestai.

Bendrauti gestais moka gestų kalbos vertėjai.

Kurtiesiems reikia mokėti paprašyti vertėjus vertimo.

Dabar yra sukurta tvarka paprašyti vertimo gestais.

Lietuvių gestų kalbos vertimo paslaugų teikimo aprašas jau išverstas į LGK. Jį rasite pasinaudoję QR kodu.

Kurti vaikai vasarą kviečiami prie jūros į stovyklą.

Kurti vaikai vasarą kviečiami į stovyklą Varėnos rajone.

Į stovyklas kurčius vaikus kviečia PAGAVA.

PAGAVA yra tėvų su kurčiais vaikais susibūrimas.

Tėvų bendrija PAGAVA ragina kurčius vaikus auginančioms šeimoms vasaros poilsį pradėti planuoti jau dabar. PAGAVA informuoja, kad stovykla „Pagaviukas“ šiemet organizuojama liepos 3–10 d. Varėnos r. Kita tradicinė šeimų stovykla „Bėgant iš tylos pasaulio...“ vyks liepos 28–31 d. Šventojoje, poilsio komplekse „Energetikas“. Daugiau informacijos – www.pagava.lt.

GERB. LKD VILNIAUS TERITORINĖS VALDYBOS NARIAI,

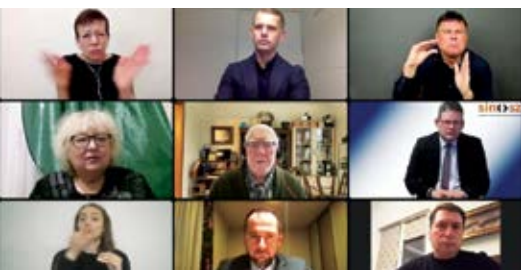
2022 m. balandžio 30 d. (šeštadienis) 11 val. Vilniaus kurčiųjų reabilitacijos centro salėje (Šv. Kazimiero g. 3, Vilnius) vyks LKD Vilniaus teritorinės valdybos visuotinis LKD narių susirinkimas.

Darbotvarkė:

1. LKD Vilniaus teritorinės valdybos visuotinio LKD narių susirinkimo atidarymas (LKD Vilniaus TV pirmininkė Inga Minkevičienė).
2. LKD Vilniaus teritorinės valdybos visuotinio LKD narių susirinkimo darbo komisijų tvirtinimas:
  - 2.1. susirinkimo pirmininko tvirtinimas;
  - 2.2. balsų skaičiavimo komisijos rinkimas ir tvirtinimas;
  - 2.3. susirinkimo sekretoriaus tvirtinimas.
3. LKD Vilniaus teritorinės valdybos LKD narių (delegatų) rinkimai 2022–2027 metams.
4. LKD narių pasisakymai, diskusijos, pasiūlymai.

Registracijos pradžia – 10.15 val.

Būkite aktyvūs!

Baimė ir nusiramimas

Donata LUKOŠIENĖ
LKD psichologė

Žiūrint į esamą situaciją, į karą Ukrainoje, tikrai yra neramu. Jausti baimę ir nerimą yra **normalu ir natūralu**. Mes bijome dėl **savo saugumo ir ateities**, nerimaujame dėl savo ir kitų žmonių gyvybės. Kai bijome, gali kilti skirtingos reakcijos: kai kurie nori kovoti, pykti, pulti arba kiti nori bėgti, slėptis. Bijoti yra sveika, tai skatina mus saugoti save, apsiginti. Bet negalima pasiduoti baimei. Ką tai reiškia? Kad užsikrečiu baime ir nieko nebėgaliu padaryti, tik bijoti.

TV ir internete tiek daug naujienų, kad, jei-ku jas žiūrėsime ir skaitysime kiurą parą, baimė tikrai mus užvaldys ir atrodys viskas vis baisesiu ir kad nieko negalime padaryti. Kuo daugiau žiūriu, tuo karas artėja: jis jau mano šalyje, mano namuose, mano galvoje. Atrodo, nieko negaliu padaryti. Bet jeigu taip galvoji, tai – netiesa. Taip, mes negalime patys užbaigti karo. Bet:

- Mes galime pasirūpinti savo sveikata ir saugumu, pasirūpinti savo šeima.
- Mes galime kalbėti apie savo jausmus, baimę ir nerimą, ir taip pasijusti geriau.
- Mes galime padėti Ukrainai, paremti pinigais, suteikti apgyvendinimą ar pan., kas kuo gali.

■ Mes galime išlikti ramūs, kad galėtume elgtis tinkamai: sveikai valgyti, pakankamai miegoti, mankštintis, užsiimti hobiu, pabūti lauke, kvėpuoti ir raminti save kartodami:

Aš esu saugus.

Aš esu ramus.

Aš įkvepiu ramybę ir iškvepiu pyktį, nerimą ir baimę.

Aš atsipalaidavęs ir ramus.

Mano kvėpavimas lėtas, ramus.

Aš žinau, kad viskas bus gerai.

Aš tikiu savimi, savo jėgomis.

Man pavyks.

Aš saugus ir ramus.

PSICHOLOGINĖ PAGALBA GESTŲ KALBA

Donata Lukošienė
Facebook: Psichologė Donata
El. p.: luk.donata@gmail.com

Vilma Narkevičienė
Skype: LKD.psichologas
El. p.: vilmanark@gmail.com

Psichologų teikiamas pagal įgyvendinamą Negaligųjų socialinės integracijos 2021-2023 metų veiksmų planą.

Taip, naujienas sekti yra svarbu, taip, naujienomis dalintis reikia, bet nuolat pasitikrinkite, kaip dėl to žinojimo jaučiatės. Skaitau, žiūriu ir jaučiu, kad jau širdis daužosi, jau mintys bėga ir baimė didėja? Vadinas, viskas, užtenka, stop. Naujienas išjungiu ir pailsiu, pakartoju, kad aš dabar esu saugus, nukreipiu mintis į kitas temas ir darbus, pakvėpuoju.

Nors dabar karo situacijos pakeisti negalime, bet turime gyventi įprastą kasdienį gyvenimą, pasitikėti valdžia, siųsti geras mintis į Ukrainą. Nesidalinkime pykčiu ir neapykanta, dalinkimės palaikymu ir ramybe.

LKD pozicija dėl vadinamosios „kūdikių gestų kalbos“

OFICIALI LKD VALDYBOS POZICIJA
DĖL „KŪDIKIŲ GESTŲ KALBOS“

Susirinkusi posėdžiauti Lietuvos kurčiųjų draugijos Respublikinė valdyba apžvelgė lietuvių gestų kalbos pripažinimo istoriją. 1995 m. gegužės 4 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 630 lietuvių gestų kalba oficialiai pripažinta Lietuvos Respublikos kurčiųjų gimtąja kalba, suteikiant jiems galimybę gimtąja kalba pasirinkti ir tėvų kalbą. Po metų Lietuvos Respublikos Neįgalųjų socialinės integracijos įstatymo 4 straipsnyje įtvirtinta, kad *gestų kalba yra kurčiųjų gimtoji kalba*. Tuo remiantis, dar kartą akcentuota, kad lietuvių gestų kalba – visavertė KALBA, turinti gramatiką ir kalbos taisykles, kurios skiriasi nuo lietuvių kalbos.

RV nariai taip pat išdėstė ir viešai išplatinę poziciją dėl vadinamosios *kūdikių gestų kalbos*. Supažindiname su pateiktais teiginiais.

Kūdikių gestų kalba – netinkamas pavadinimas, nes kitoms kalboms netaikomi tokie pavadinimai, kaip *kūdikių lietuvių kalba*, *kūdikių anglų kalba* ir t.t. Taip vadinant sudaromos prielaidos manyti, kad gestų kalba nėra visavertė kalba ir kiekviena amžiaus grupė turi skirtingą gestų kalbą. Vietoje šio pavadinimo siūloma vartoti *gestų kalba kūdikiams*, arba *kūdikių gestai*. Nepalaikome nuomonės, kad *kūdikių gestų kalba* yra tinkamesnis pavadinimas dėl rinkodarinių perspektyvų, nes svarbesnis yra kalbinis ir vertybinis požiūris į gestų kalbą.

Organizuojant mokymus, skleidžiant informaciją apie kūdikių gestus ypač svarbu, kad kūdikiai ir jų šeimos nariai būtų mokomi lietuviškų gestų, o ne britų, amerikiečių, tarpautinių ar savo sugalvotų gestų. Sistemingas ir vieningas mokymas lietuvių gestų kalbos pagrindu užtikrina tarpusavio pagarbą, tinkamą supratimą ir didina komunikacijos galimybes tarp lietuvių gestų kalbos vartotojų ir besimokančiųjų gestų kalbos kūdikiams.

Kūdikių gestų mokymų, seminarų organizatoriai, informacijos skleidėjai yra atsakingi už tinkamą ir teisingą mokymo turinį. Lietuvoje organizuojami lietuvių gestų kalbos kursai, internete yra prieinamos medžiagos – Lietuvių gestų kalbos žodynas ir kitos priemonės, visa tai gali padėti tinkamai parengti

medžiagą ir informaciją lietuvių gestų kalbos pagrindu. Verslo subjektai ar kiti suinteresuoti asmenys, kurie gauna finansinės naudos iš šios veiklos, negali reikalausti ar nurodyti kaip privalomumą kurčiųjų bendruomenės nariams teikti savanorišką ir neatlygintą pagalbą, jei patys iš to gauna finansinę naudą.

Raginame nuo idėjos mokyti kūdikių gestų pradžios į komandas įtraukti asmenis, kurie puikiai moka lietuvių gestų kalbą, ir mokėti jiems užmokestį už jų indėlį į komercinę veiklą. LKD deklaruoja skatinanti abipusį, lygiavertį, pagarbų bendradarbiavimą.

Parengta pagal LKD inf.

Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) iniciatyva, nuo 2007 metų kasmet kovo 3 d. minima PASAULINĖ KLAUSOS DIENA. Ši diena skirta informuoti apie tai, kaip saugoti klausą, išvengti klausos sutrikimų bei skatinti ausų ir klausos priežiūrą visame pasaulyje. Įdomus faktas: kovo 3-ioji (trečio mėnesio trečia diena) pasirinkta todėl, kad skaičiai 3 ir 3 savo forma primena dvi ausis.

PAGAVOS inf.

2021 metų duomenimis, daugiau nei 5 % pasaulio gyventojų, arba 432 milijonai suaugusiųjų ir 34 milijonai vaikų, turi stiprų klausos sutrikimą. Apskaičiuota, kad iki 2050 m. klausos sutrikimus turės dvigubai daugiau žmonių – vienas iš dešimties žmonių.

Kasmet Pasaulio sveikatos organizacija Pasaulinę klausos dieną kviečia sutelkti dėmesį į aktualią problemą. 2021 m. tema buvo „Klausos priežiūra VISIEMS, klausos tikrinimas, reabilitavimas, bendravimas“. PSO siekia, kad kuo daugiau valstybių būtų įgyvendintas vaikų klausos tikrinimas, o vaikai, kuriems nustatytas klausos pažeidimas, gautų savalaikę medicininę ir socialinę reabilitaciją. Įvairiose pasaulio šalyse vyko klausos tikrinimo kampanijos, šiai temai skirti praktiniai seminarai ir konferencijos, buvo vykdomi tyrimai.

Kaip šviečia laisvė

Kovo 3-ioji. Boriso Nemcovo skvere, šalia Rusijos Federacijos ambasados, būriuojasi grupelė LKD lyderių ir eilinių bendruomenės narių. Tąkart tai buvo jau antra diena, kai kurtieji dalyvavo Lietuvos solidarumo akcijoje Vilniuje „Laisvė šviečia“. Ši palaikymo demonstracija buvo skirta Ukrainai, prieš kurią Rusija vasario 24 dieną pradėjo karą be jokios priežasties.

„Akiračio“ inf.

Būrelyje demonstrantų buvo ir Nina Kuzminskienė su sūnumi Tomu. Diena pasitaikė žvarboka, bet moteris vietoj galvos apdangalo pasirinko užsidėti ryškiaspalvį dirbtinių gėlių vainikėlį. Jis švietė iš tolo dominuojančiomis mėlynos ir geltonos spalvos gėlėmis ir traukė susirinkusiųjų akį. Tai Ukrainos vėliavos spalvos, nes Nina yra ukrainietė, tik savo gyvenimą susiejusi su Lietuva.

Ukrainoje iki šiol gyvena beveik visi moters giminės. Nina jau dindamasi pasakojo, kad žinučių iš ukrainiečių giminių sulaukia nedaug, dėl to jai labai neramu, ji nėra tikra, kad jie visi sveiki ir gyvi.

Tomas Kuzminskis, bene garsiausias visų laikų kurčiasis Lietuvos sportininkas, dalinasi informacija iš Turkijos. Ten į pasirėngimo stovyklą prieš šiemet gegužę Brazilijoje vyksiančią kurčiųjų olimpiadą susirinko treniruotis daugelio pasaulio valstybių orientacininkai, ukrainiečiai taip pat. Išvyko jie taikos sąlygomis, o grįžta vykstant karui jų tėvynėje. Tad kur grįžti? Pasak pašnekovo, ukrainiečiai daugiausia planuoja vykti į Lenkiją, ten išsirūpinti pabėgėlio statusą. Tačiau Ukrainoje liko jų šeimos, jie dėl to labai išgyvena ir blaškosi.

Prieš LKD išvykstant į solidarumo akciją prie Rusijos Federacijos

KOVO 3-IOJI – Pasaulinė klausos diena

2022 m. Pasaulio sveikatos organizacija išklė šūkį „Kad girdėtume visą gyvenimą, klausykimės saugiai“. Gerą klausą žmonės gali išsaugoti visą gyvenimą, tinkamai ja rūpindamiesi ir prižiūrėdami ausis. Šiemet akcentuojama saugaus klausymosi svarba – tai yra viena iš priemonių išlaikyti gerą klausą visą gyvenimą. Pasaulio klausos ataskaitoje pabrėžiama, kad nuolat didėja žmonių, prarandančių klausą jauname amžiuje, skaičius. Todėl labai svarbu sumažinti stiprių garsų poveikį, arba „valdyti triukšmą“. Būtina iš mažens saugoti vaikų klausą, stengtis su vaikais nebūti triukšmingoje aplinkoje, vengti garsių garsų laisvalaikio aplinkoje, mokyti vaikus saugiai klausytis pramoginės muzikos, tinkamai dėvėti ausines klausantis muzikos ir pan. Taip pat PSO atkreipia dėmesį, jog būtina racionaliai vartoti vaistus, siekiant išvengti ototoksinio klausos praradimo.

Bendrija PAGAVA parengė informacinį filmuką visuomenės informuotumui apie vaikų klausos sutrikimus didinti, kuriame pristatoma informacija apie naujų klausos tikrinimą, klausos sutrikimo diagnozę ir priemones, padedančias vaikams girdėti, suprasti ir pažinti pasaulį bei bendrauti. Šios priemonės tikslas – suteikti informacijos ir padrąsinti šeimas aktyviai dalyvauti kurčio ar nepri-girdinčio vaiko ugdyme, nenuleisti rankų. Informacinė kampanija finansuojama bendrijos PAGAVA ir Neįgaliųjų reikalų departamento prie SAMD lėšomis.

Filmuko nuoroda: youtu.be/6Qb9gnh6hKQ

Kurtieji prie Rusijos ambasados Vilniuje.

ambasados kurčiuosius pasiekė bent viena smagi naujiena: mero Remigijus Šimašius sprendimu, bevardei gatvei, vedančiai į Rusijos ambasadą, suteiktas Ukrainos Didvyrių gatvės pavadinimas. Tad dabar, besikreipiantys į Rusijos ambasadą, bet ant voko neužrašę naujo adreso **Ukrainos Didvyrių g. 2**, vargiai gali tikėtis, kad jų laiškai pasieks adresatą. „Geras sprendimas“, – kėlė į viršų nykščius kurtieji.

Kita dieną panašiai pasielgė ir Latvijos sostinė Ryga. Šalia Rusijos ambasados pastato esančiai gatvės atkarpa suteikė naują adresą: Ukrainos nepriklausomybės gatvė.

„Laisvė šviečia“ renginiai taip pat surengti Kaune ir Klaipėdoje.

Kova už Ukrainą – ir prie siuvimo mašinų

15 min. – tiek laiko „Akiračio“ redakcija teturėjo pokalbiui su Ukrainos kurčiųjų draugijos prezidente Irina ČEPČINA (Irina Chepchina). Kiek pavargusi, bet optimizmo nestokojanti malonaus veido moteris sveikinosi su Lietuvos atstovais nuotoliu tarsi su geriausiais draugais. Prezidentė papasakojo, kad karo sąlygomis kurtieji savo valstybei nėra našta. Priešingai, jie kovoja už savo tėvynę prie siuvimo mašinų ir konvejerių. Ir Ukrainos kurčiųjų draugija taip organizavo savo darbą ir pasitelkė savanorius, kad kurčiųjų bendruomenės nariais sugeba pasirūpinti pati.

Kalbino Nijolė KRASNIAUSKIENĖ

UKD prezidentė Irina Čepčina.

Mus pasiekė žinia, kad Ukrainos kurčiųjų draugija nepasitraukė ir tęsia darbą karo sąlygomis.

Taip, mes dirbame, kaip ir dirbome, Ukrainos sostinėje Kyjive. Esame čia tam, kad kurtiesiems suteiktume visą reikalingą pagalbą. Kartu su manim – ir 3 UKD viceprezidentai, visa vadovų komanda. Savo vietose liko ir regioninių organizacijų vadovai, jie taip pat tęsia darbą. Tik Sumų ir Charkivo miestų kurčiųjų vadovybė dėl dažnų bombardavimų turėjo kartu su kurčiųjų bendruomenėmis persikelti į kitus regionus. Jie ten tęsia savo veiklą. Pati blogiausia padėtis Mykolajivo mieste, tačiau miesto kurčiųjų vadovas yra ten. Iš viso Ukrainoje yra 22 regioninės kurčiųjų organizacijos.

Kaip UKD vadovybė organizuoja pagalbą kurtiesiems?

Turime labai daug savanorių iš kitų regioninių kurčiųjų organizacijų, kur bombardavimai nevyksta. Savanoriai atvyksta, dalina maistą ir vandenį. Daug kurčiųjų ateina į bendruomenių namus, čia juos apnakvydiname, paskui perkeliame į kitus miestus, kur saugia. Labai tikimės, kad karas netruks amžinai ir netrukus grįšime į įprastą gyvenimą. Galiau pasidžiaugti, kad dar nėra kurčiųjų aukų (ir prezidentė sudėjusi rankas siunčia savo padėką Dangui). Ir visos mūsų kurčiųjų būstinės, centrinė ir regioninės, Ukrainos kultūros namai nesugriauti. Viliuosi, kad taip ir bus.

Tiesa, netoli UKD pastato Kyjive sprogo bomba. Garso banga išmušė kelis centrines būstinės langus, bet tai menkas nuostolis, palyginti su kitų.

Ar kurtieji prisideda prie pasipriešinimo okupantams?

Turime 31 kurčiųjų įmonę. Jos pakeitė siuvinių asortimentą ir dabar kariuomenei siuva karinę aprangą, kaukes, čiužinius, gamina lovas. Norėjome įdėti nuotraukų su mūsų gaminiiais „Facebook“, bet Ukrainos vadovybė paprašė to nedaryti, kad įmonės netaptų prieš taikiniu.

Noriu pasakyti, kad bombarduojamuose miestuose mūsų įmonės uždarytos (Sumai, Charkivas, Černichovas), kitur veikia pilna jėga.

Štai kartu su manim prie kompiuterio ekrano sėdi viceprezidentas, atsakingas už kurčiųjų įmonių reikalus (viceprezidentas pasirodo ekrane ir pasisveikina). Jis yra neprisigirdintysis.

Koki svarbiausią tikslą sau kelia UKD šiomis sąlygomis?

Informacijos teikimas kurtiesiems. Socialiniame tinkle „Facebook“ dedame labai daug informacijos: apie padėtį miestuose, šalies prezidento, miestų merų kreipimuisi, informaciją apie formuojamus humanitarinius koridorius. Taip pat plačiai naudojames „Telegram“ platforma, ten turime savo atskirą paskyrą. Kurtiesiems kyla daug klausimų, dažnai tą pačią dieną į mus kreipiasi daugybė žmonių, klausdami to paties. Reikalingą informaciją apibendriname ir įdedame į „Telegram“. Žmonėms labai neramu, jie klausia, kada baigsis karas, kas jų laukia, teiraujasi, kaip patekti į Europą.

Šiuo metu kurtiesiems nuotolinės vertimo paslaugos ir informacija teikiama 24 / 7 principu. Tiesa, anksčiau šiai veiklai lėšų gaudavome iš kurčiųjų įmonių, dabar jos nukreiptos kitiems tikslams. Tačiau... kaip nors.

Ar yra duomenų, kiek kurčiųjų pasitraukė į užsienį?

Mūsų duomenimis, kurčiųjų karo pabėgėlių skaičius pasiekė 2–3 tūkstančius (kovo 17 d. informacija) ir neženkliai auga. Ukrainoje gyvena 39 tūkst. kurčiųjų, tad išvykti ryžosi tik nežymi bendruomenės dalis. Dauguma senjorų atsisako palikti namus ir lieka laukti karo pabaigos Ukrainoje. Dėkingi esame savanoriams, kad juos suranda ir aprūpina maistu.

Yra ir tragiškų atvejų. Karas išskyrė šeimas, kai kurie išsiskyrė neradę sutarimo, ką daryti.

Ar Ukrainos kurtieji sportininkai planuoja dalyvauti kurčiųjų olimpinėse žaidynėse (angl. – Deaflympics)?

Turbūt teko girdėti, kad Ukrainos kurčiųjų sporto federacija kreipėsi į Tarptautinį kurčiųjų sporto komitetą (ISCD) ir pareikalavo neleisti kurčiųjų olimpiadoje dalyvauti Rusijos ir Baltarusijos sportininkams. Mūsų reikalavimas buvo patenkintas. Tad taip, Ukrainos kurčiųjų sportininkų rinktinė gegužę Brazilijoje vyksiančiose kurčiųjų vasaros žaidynėse planuoja dalyvauti.

Ką darote, kad nepritrūktumėte jėgų?

Mūsų komandos vienybė – UKD administracijos, teritorinių skyrių – man tikras stiprybės šaltinis. Jų optimizmas, palaikymas, solidarumas – tarsi energijos ir tikėjimo įskiepis, kad viskas bus gerai. Ir turi būti viskas gerai.

Noriu padėkoti ne tik savo komandai, bet visiems vertėjams, kurie visada su mumis ir savo pareigas atlieka labai gerai. Viena juk su visais iššūkiais nesusidoročiau.

Ukrainoje visi žino, kad su Lietuva mus sieja glaudus ir ilgalaikis ryšys. Ir Kęstutis (Vaišnora) vienas pirmųjų man paskambino ir teiravosi, kokios pagalbos reikia. Dėkoju už palaikymą, mums jis yra labai svarbus.

UKD prezidentė I. Čepčina interviu pabaigoje rado jėgų dar kartą nusišypsoti ir pasiuntė Lietuvos kurčiųjų bendruomenei glėbį oro bučinių.

Ukrainos kurtieji už laisvę kaunasi darbo fronte.

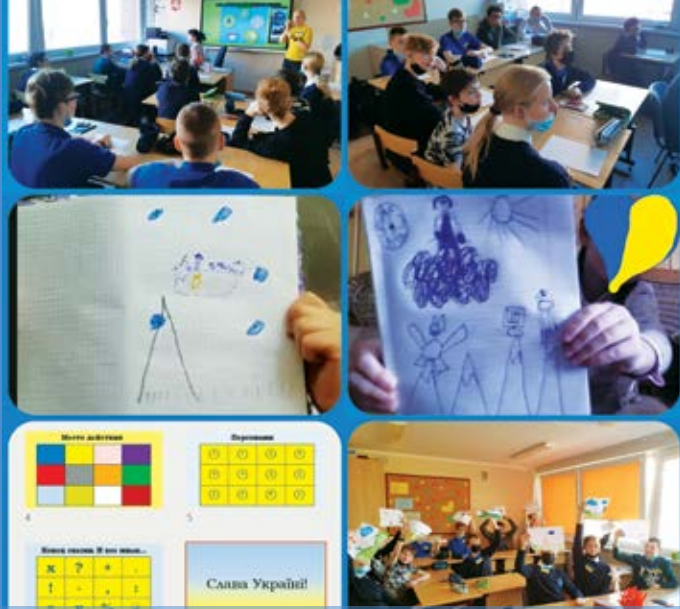
UKD archyvo nuotr.

SUNKI PAMOKA

Tokios sunkios pamokos neturėjau nei aš, nei mano kolegė, istorijos mokytoja Kristina Rimkienė, nei Klaipėdos Litorinos mokyklos sutrikusios klausos 5–10 klasių mokiniai, atsiliepę į tarptautinę pilietinę seminarų rengimo iniciatyvą – vesti nuotolines pamokas Ukrainos vaikams. Iniciatyvos autorius – mokslininkas Ch. M. Romero, paraginęs padėti karo siaubiamos šalies vaikams nors trumpam pamiršti jų valstybę ištikusią negandą.

Sigita KOROLIOVĖ

S. Koroliovės asmeninio albumo nuotr.

Iš kraujyje skendinčios žemės klaipėdiečiai Ukrainos vaikus nusiviliojo į pasaką.

Užsiregistravusios vesti pamoką nežinojome, kiek ir kokių vaikų prisijungs, todėl supratome, kad gali tekti improvizuoti. Taip ir nutiko, kada ekrane išvydome mažų vaikučių veidus. Į savo pamoką, kurią pavadino „Sukurkime pasaką kartu!“, įtraukėme pasakos ir dailės terapijos elementų, galinčių padėti išlieti susikaupusį nerimą ir baime, atsipalaiduoti.

Vaikai tapo neilgos, bet gražios pasakos autoriais. Autorystės teisę jiems suteikė šio straipsnio autorės sukurta žaidimas, kurio metu, laikantis pasakos kūrimo formulės, vaikai galėjo išsirinkti pasakos personažą, veiksmo vietą ir laiką, transportą, stebuklingus atributus ir padėjėjus. Esame dėkingos mūsų mokiniams, supratinčiai užleidusiems savo pasirinkimo galimybę kitoje ekrano pusėje sėdintiems vaikams, kuriems atverti langelius buvo be galo smagu. Tai liudijo nuolatiniai komentarai: „Aš dar nesirinkau“, „Ir aš taip pat“, „Ar galima dar kartą rinktis?“

Pasiūlymas iliustruoti sukurta pasaką buvo sutiktas su džiaugsmu, kurį tuoj pat pakeitė nerimas, kadangi vaikai neturėjo tokio popieriaus lapo, kokį laikiau savo rankose. Neturėjo jie ir spalvų, todėl piešiniai buvo piešiami parkeriu ar paprastu pieštuku. Žiūrint į juos,

kirbėjo mintis, kad, bėgdami iš savo namų, vaikai nespėjo nieko pasiimti. Žaidimas lėmė pagrindiniams herojams – drąsiam berniukui ir bjauriajam ančiukui – debesėliu pakilti į kalnus. Ir visai nesvarbu, kad kalnai buvo nespaltoti, vaikų piešiniuose jie atrodė kaip išsigelbėjimas nuo to, kas šiandien vyksta žemėje.

Aptariant pasakas pokalbis ne kartą nukrypo į šalį, nes mažiesiems svečiams norėjosi pasidalinti savo įspūdžiais apie darželį ir mokyklą, kurių šiuo metu jie negali lankyti dėl vykstančio karo. Skaudu buvo girdėti iš vaikiškų lūpų tokį žiaurų paaiškinimą. Kadangi pagrindiniai pasakos veikėjai turėjo net 101 pagalbininką – būrį dalmatinių, vaikai su užsidegimu atsakinėjo į klausimus ir apie savo augintinius. Didelį įspūdį mažiesiems paliko mūsų mokinių gestai ir pirštų abėcėlė, vėliau jie patys kantriai ir nuoširdžiai mokė mus ukrainietiško atsisveikinimo. Toks ir buvo iniciatyvos tikslas – suteikti vaikams teigiamų emocijų, šilto bendravimo, palaikymo ir vilties.

Nors pastaruoju metu vis kalbama apie visuomenę ištikusią vertybių krizę, drįstu nesutikti, nes šypsenos ekrane ir liūdesys, ašaros už jo atskleidė mano auklėtinių žmogiškąsias vertybes ir parodė, kaip per vieną pamoką jie ūgtelėjo.

Ukrainos istorija trumpai

„Akiračio“ inf.

Ukraina – pusiau prezidentinė respublika ir didžiausia Europos valstybė (neskaitant Rusijos) Rytų Europoje. Sostinė – Kyjivas. Šalyje gyvena 46,2 mln. gyventojų. Šalies prezidentas – Volodymyras Zelenskis.

IX a. susiformavo Kijevo Rusia su sostine Kijevu.

X–XI a. Kijevo Rusia labai suklestėjo.

XII a. Kijevo Rusia suskilo į daugybę kunigaikštysčių.

Nuo XIV a. vidurio Ukraina patyrė agresiją iš Lietuvos ir Lenkijos. Vėliau, iki 1569 m., buvo LDK dalimi.

XIX a. didžioji Ukrainos teritorijos dalis buvo įjungta į Rusijos imperijos sudėtį, mažesnioji – prijungta prie Austrijos-Vengrijos.

1922 m. Ukraina tapo viena pirmųjų Sovietų Sąjungos respublikų.

1932–1933 m. Ukraina išgyveno badą, holodomorą, nusinešusį, skirtingais skaičiavimais, nuo 3 iki 14 mln. gyvybių.

II pasaulinio karo metais Ukrainą okupavo fašistinė Vokietija. Gyventojai nuožmiai priešinosi. Sovietų Sąjungai laimėjus karą, Ukraina buvo išvaduota nuo fašistų.

Po II pasaulinio karo prie Ukrainos buvo prijungtos teritorijos vakaruose ir Ukraina apėmė praktiškai visas ukrainiečių gyvenamas teritorijas. 1954 m. Rusijos TFSR Ukrainai perdavė Krymą.

1991 m., sugriuvus Sovietų Sąjungai, Ukraina atgavo nepriklausomybę.

2004 m. šalį supurtė „oranžinė revoliucija“. Po jos šalies prezidentu

Ukrainos istoriniai ir gamtiniai regionai

tapo Viktoras Juščenka. Vėliau rusai bandė jį nu nuuodyti.

2013 m. prasidėjo Euromaidano protestai. Juose gyventojai išreiškė protestą prieš prorusiško prezidento Viktoro Janukovičiaus sprendimą nepasirašyti asociacijos sutarties su Europos Sąjunga. Euromaidano protestai baigėsi revoliucija. V. Janukovičius pabėgo į Rusiją.

2014 m. Rusija aneksavo Krymą. Jos remiami separatistai Ukrainos teritorijoje paskelbė Donecko ir Luhansko liaudies respublikas.

2022 m. vasario 24 d. ankstyvą rytą Rusija pradėjo karinę invaziją į Ukrainą.

Surdopedagogė ekspertė Loreta Martišiūtė.

Mokytojos vedamos tarties, kalbos mokymo ir klausos lavinimo specialiosios pratybos: individualios (1) ir grupinės (2).

L. Martišiūtė: kurčių vaikų kalbos raidai būdingi kitokie etapai ir tempas

Kalbino Nijolė KRASNIAUSKIENĖ

Netrukus sukaks 35 metai, kai tuomečio Šiaulių pedagoginio instituto absolventė Loreta MARTIŠIŪTĖ peržengė Kauno kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centro slenkstį. Šiandien surdopedagogė ekspertė L. Martišiūtė yra mokytoja, su kurios vardu siejame tvarias kurčiųjų ugdymo tradicijas, kurią keliame pavyzdžiu jauniems pedagogams, pagarbiai žvelgiame į jos asmeninį indėlį kuriant ir pritaikant vadovėlius ir mokymo priemones negirdinčių vaikų ugdymui. Tikimės, kad skaitytojai interviu su specialiste taip pat ras peno apmąstymams apie įtraukiojo ugdymo „masinį“ tinkamumą žymią klausos negalią turintiems vaikams.

Susipažinkime: kaip susipynė Jūsų ir Kauno kurčiųjų ugdymo įstaigos likimai ir kokiais darbais nužymėtas Jūsų pusketvirto dešimtmečio trunkantis profesinis kelias KKNUC?

1987 m. baigiau tuometinio Šiaulių pedagoginio instituto Defektologijos fakultetą (dabar – Vilniaus universiteto Šiaulių akademija) ir mokslo metų pradžią sutikau Kauno kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centre. Buvau visai nepatyrusi – iki tol niekada neturėjau jokio sąlyčio su sutrikusios klausos vaikais ar suaugusiais. Iš pradžių dirbau auklėtoja, pratinausi prie negirdinčiųjų bendruomenės, mokiausi iš vaikų, jų šeimų, mokyklos pedagogų. Po metų gavau pasiūlymą dirbti pradininių klasių mokytoja, o nuo 1991 m. – surdopedagogė. Siekdama įgyti kuo daugiau žinių apie sutrikusios klausos vaikų ugdymą, 1991 m. dar kartą baigiau tą patį institutą ir įgijau surdopedagogės kvalifikaciją. Supratimas ir patirtis, kaip mokyti kalbos sutrikusios klausos vaikus, atėjo palaipsniui.

Praktiniais patarimais ir žiniomis dosniai dalijosi surdopedagogas Antanas Adomavičius, Loreta Barzdonytė-Morkevičienė. Loreta pastūmėjo užsiimti metodine ir kūrybine

veikla, bendradarbiauti su leidykla „Šviesa“. Kartu su esamomis ar buvusiomis kolegėmis pritaikėme lietuvių kalbos vadovėlius „Šaltinis (S – specialiųjų poreikių mokiniams)“ 3, 4 klasėms, „Žaidžiu žodžiu (S)“ 5 kl., „Vėl žaidžiu žodžiu (S)“ 6 kl., prisidėjau prie vadovėlio „Geografija (S)“ 8 kl., „Lietuvių kalba (S)“ 8 kl., kalbos ir kalbėjimo įgūdžių lavinimo logopedinės priemonės kūrimo, parengiau mokymo priemonę „Tarties mokymas“, prisidėjau prie skaitmeninės specialiosios mokymo priemonės „Mokausi lietuvių kalbos“ kūrimo.

Kurčiųjų ugdymas vakar ir šiandien – ar daug skirtumų išžvelgiate?

Šiandien sutrikusios klausos vaikų ugdymas labai skiriasi nuo to, kuris vyravo prieš 10-15 metų. Ir anksčiau, ir dabar yra visokių mokinių – gabių ar turinčių mokymosi sunkumų, motyvuotų ar pritinginčių. Visai nesvarbu, kokiais būdais pedagogai dirba su mokiniais – dvikalbiu ar totaliosios komunikacijos, viskas priklauso nuo mokinio individualių gebėjimų bei šeimos požiūrio ir pagalbos savo vaikui.

Anksčiau labai daug dėmesio ir laiko buvo skiriama lietuvių kalbos mokymui visų

Prie pirmojo mokykloje kompiuterio, kuriame instaliuota kalbos mokymo programa „Matoma kalba“.

pamokų metu, žodyno plėtotei, raštingumui kelti. Nemaža ugdytinių dalis gebėdavo suprasti mokomąją medžiagą, taikyti įgytas žinias, sėkmingai įsiliesti į visuomeninį gyvenimą ne tik savo bendruomenėje, bet ir į girdinčiųjų. Šiandien kasdien bendrauju ir didžiuojuosi buvusiomis mokinėmis, kurios dirba mūsų centre pedagogėmis ar jų padėjėjomis ir gali komunikuoti ir gestų kalba, ir sakybine bei rašytine lietuvių kalba.

Dabar vis daugiau dėmesio skiriama žinioms perteikti gestų kalba. Mokinių akiratis, be abejo, žymiai prasiplėtė, jie geriau jaučiasi emociškai, drąsesni, bet labai sunku tapo „įkšti“ valstybinę kalbą, ją suprasti ir vartoti rašytine forma. Mokiniai nelabai noriai mokosi lietuvių kalbos, nes žino, kad iškilus komunikavimo problemų galės gauti gestų kalbos vertėjų pagalbą. Kita vertus, mokiniai dabar turi daug daugiau galimybių įdėdami mažiau pastangų gauti geresnį rezultatą, tam padeda ir šiuolaikinės technologijos: rašybos taisymo programėlės, gestų-lietuvių kalbų žodynai, naudojimas nuotolinėmis vaizdo programomis, subtitrai ir pan.

Mūsų centre dirba keletas jaunų pedago-

Pirmieji mokytojos mokiniai.

gy, ugdančių dvikalbiu metodu, tačiau mokinių pasiekimų vertinti kol kas negaliu, nes praėjo nedaug laiko. Tik stebiu, kad mokiniai tose klase, kuriose dirba mokytojai ir auklėtojai, turintys klausos negalią, emociškai jaučiasi labai gerai.

Dar vienas didelis skirtumas tarp anksčiau buvusio ir dabartinio ugdymo yra tas, kad vis dažniau į mūsų ugdymo centrus ateina mokyti vaikai, turintys ne tik klausos, bet ir kompleksinių sutrikimų. Tokių vaikų ugdymas reikalauja iš pedagogų žymiai didesnių pastangų: gestų kalbos išmanymo, mokėjimo pritaikyti ar kurti mokomąją medžiagą, taikyti kitokias mokymo strategijas, individualizuoti ugdymą ir, žinoma, begalinės kantrybės.

Kaip manote, ar turi likti kurčiųjų mokyklos po 2024-ųjų ir kaip keisis jų darbo pobūdis pradėjus įgyvendinti įtraukiojo ugdymo strategiją?

Šiandien mane labai jaudina kalbos apie įtraukijį sutrikusios klausos vaikų ugdymą. Ne vienų metų darbo patirtis su tokiais vaikais kelia abejonių dėl sėkmingos jų įtraukties. Tik labai nedidelė dalis vaikų, kurie turi klausos sutrikimą, yra sėkmingai ugdomi drauge su girdinčiais. Nerimauju, kad bendrojo lavinimo ugdymo įstaigose pedagogai nėra pasirengę kokybiškai ugdyti kurčiųjų ar žymų klausos sutrikimą turinčių vaikų, ne visada supranta jų kalbos raidą ir galimybes, stipriąsias ir silpnąsias puses, neturi reikiamų profesinių kompetencijų. Net ir vertėjai ne visada galėtų padėti, nes ypač pradinių klasių mokinių gestų kalba dar nebūna susiformavusi. Gali būti, kad vaikų pasiekimai bus labai žemi, jie bus emociškai pažeidžiami. Labai tikiuosi, kad Lietuvoje liks nors viena mokykla ar atskiros klasės sutrikusios klausos vaikams.

Kokia Jūsų nuomonė dėl kurčiųjų sakytinės kalbos mokymosi? O neprigirdinčiųjų? Klausos aparatai ir implantai, jų įtaka ugdymui.

Daug diskusijų tarp pedagogų ir surdopedagogų kyla dėl kurčiųjų mokymo kalbėti. Mes vadovaujamės švietimo dokumentais (Bendrosiomis programomis), kuriuose vienas iš lietuvių kalbos mokymo uždavinių yra ugdyti gebėjimą bendrauti sakytine (pagal individualius gebėjimus) kalbos forma. Mūsų patirtis rodo, kad tik nedidelė kurčiųjų vaikų dalis gali sėkmingai mokytis tarti lietuvių kalbos garsus, komunikuoti sakytine kalba. Todėl, pradėjusios ugdyti naują centro mokinį, išsiaiškiname pačių vaikų bei jų šeimos poreikius ir lūkesčius. Girdintieji tėvai dažniausiai pageidauja, kad jų kurti vaikai būtų mokomi sakytinės kalbos. Neretai ir kurčiųjų šeimos nori, kad jų vaikai būtų mokomi kalbėti. Kurti pradinukai mielai mokosi tarties, paauglystėje mokiniai vis labiau įsilieja į suaugusių kurčiųjų bendruomenę ir motyvacija mokytis sakytinės kalbos bei ja komunikuoti sumenksta. Laikas, iki kada galima formuoti taisyklingą sakytinę kalbą, yra ribotas. Paprastai jis trunka iki 11-12 metų, po to susiformavusius sakytinės kalbos įgūdžius formuoti ar pakeisti beveik neįmanoma. Manau, kad nuo 5 klasės kurti mokiniai (pritarant tėvams) patys turėtų pasirinkti, ar mokytis juos sakytinės kalbos, ar ne. Vis tik neprigirdinčiuosius mokytis kalbėti, manau, būtina.

Klausos aparatai ir kochleariniai implantai vienareikšmiškai padeda ugdyti, praplečia mokymosi galimybes, mokiniams lengviau išmokyti mokomąją medžiagą, kai pasitelkiami visi įmanomi būdai.

Ką manote apie naują lietuvių kalbos ir literatūros programą, kurioje suvienodinti reikalavimai kurčiųjų ir girdinčiųjų ugdymui, taip pat ir kitas programas?

Kai kurių mokomųjų dalykų bendrosios ugdymo programos yra per sunkios sutrikusios klausos mokiniams, ypač lietuvių kalbos tiek pradinėse klase, tiek vyresnėse, istorijos, užsienio kalbos. Negirdinčių vaikų kalbos raida vyksta pagal visai kitokius etapus, principus, tempą nei girdinčiųjų. Todėl bet kurie mokomieji dalykai, kurių metu reikia būti gerai įvaldžiusiam žodinę kalbą, gebėjimą samprotauti, interpretuoti, operuoti sąvokomis, kelia mokiniams daug sunkumų. Nauja lietuvių kalbos ir literatūros programa, kurioje suvienodinti reikalavimai kurčiųjų ir girdinčiųjų ugdymui, bus labai sunkus ir ne visada įgyvendinamas iššūkis lietuvių kalbos mokytojams, net ir tiems, kurie ugdo dvikalbiu metodu.

Jūsų pasiūlymai kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymui.

Siūlau siekti, kad daugiau pamokų būtų skiriama lietuvių kalbai mokytis. Taip pat siūlau atnaujinti lietuvių kalbos vadovėlius pradinėms klase.

Istorijos pamoka pasitelkus intelektualinį žaidimą

Laima RUTKAUSKIENĖ

Panevėžio kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų pagrindinėje mokykloje, vietoje daug atskirų istorijos pamokų apie svarbią mūsų valstybei šventę, buvo surengta viena bendra pamoka. Taip netradiciškai įstaigoje paminėta Kovo 11-oji – Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo diena. Ji – viena svarbiausių datų mūsų Tėvynės valstybingumo kelyje.

Straipsnio autorė, istorijos mokytoja metodininkė, šventės programa organizavo intelektualinį žaidimą „Taip ir ne“. Renginio dalyviai, susirinkę mokyklos muziejuje, užduodami klausimus, turėjo atspėti, kas yra po gaubtu. Į klausimus renginio vedėja galėjo atsakyti tik „taip“ arba „ne“.

Visi daiktai buvo susiję su Lietuva ir jos istorija. Žaidimas ugdė

mokinių gebėjimus greitai analizuoti informaciją, rasti ryšius tarp įvairių dalykų, pagilino žinias. Tai buvo šviesi ir emocinga šventė.

Gaubtas, po kuriuo buvo sudėti daiktai, neatsitiktinai buvo papuoštas Ukrainos ir Lietuvos vėliavų spalvomis. Mokytoja priminė apie įvykius Ukrainoje, pabrėždama, kad tos šalies žmonės kovoja už laisvę – brangiausią šalies ir piliečio turtą. Pakvietė mokinius prisijungti prie Ukrainos palaikymo iniciatyvos.

Panevėžio mokykloje surengta netradicinė istorijos pamoka.

PKNPM archyvo nuotr.

Mokytoja Rasa per pamokas moko savo ketvirtokus naujų dalykų, o per pertraukas jie jai patiki savo asmeninius džiaugsmus ir rūpesčius.

Rasa Kaunelytė-Songinė: tai yra dvikalbis metodas

Nijolė KRASNIAUSKIENĖ

Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centro administracija pirmą kartą savo istorijoje prieš dvejus metus kurčiųjų ugdymą pradėjęse klasėse patikėjo ne girdinčiai ar neprigirdinčiai, bet kurčiai mokytojai Rasai KAUNELYTEI-SONGINEI. Šiandien turime galimybę į ketvirtokų ugdymo iššūkius pažvelgti kurčios mokytojos Rasos akimis.

Prielinksnų pinklės

Vyksta skaitymo pamoka. Toliau nagrinėjama istorija apie peliuką Antaną, kuris taip troško pagauti žuvį, kad net pergudravo pats save. Tai jis žuvims užrašą ant valtės dugno parašė, kol galų gale susiprato, kad jos skaityti nemoka. Tai, siekdamas, kad būtų gražiau, uždažė užrašą ir nupiešė žuvį ilgais dantimis ir tuomet, užuot buvę gražiau, buvo baisiau ir visas žuvelės ne pritraukė, bet išbaidė. Ką ten žuvelės – antys klykdamos iš ežero išsilakstė.

Po pamokos sužinosiu, kad šios įtraukios istorijos autorės – LKNUC darbuotojos: Ieva Čirbaitė (Stelmokienė), Milda Pošiūtė-Žebelenė, Nijolė Pivorienė, parengusios „Skaitytinius pradinių klasių mokiniams, turintiems klausos sutrikimų“.

Tačiau ši istorija tik pašaliečiui smagi. Iš tikrųjų, mokiniai Lukas, Milana, Nojus ir Titas kartu su savo mokytoja Rasa tądien sunkiai dirbo, kad viskas, kas taip lengvai suprantama ir parodoma gestais, ir lietuvių kalba sugultų į jų sąsiuvinius. Jie mokėsi vartoti prielinksnius ir pagal juos parinkti tinkamą daiktavardžio galūnę.

Vėliau mokytoja paaiškina, kur mokinių tyko iššūkiai. Gestai yra nekaitomi linksniais, prielinksnių, kaip atskirų gestų, nėra. Pvz., „ant stalo stovi vaza“ frazė gestų kalba, rodė pašnekovę, pateikiame kaip vieną nedalomą junginį. Todėl, kai tą patį reikia užrašyti lietuviškai, žodžiai „ant“ ir „stovi“ vaikams „pradingsta“, jiems atrodo, kad parašę „vaza“ jie viską savaime pasako. O kaip įsiminti, kokio linksnio reikalauja prielinksnis,

jei tavo gimtojoje kalboje tokios kalbos dalies nėra? Mokiniam kyla sunkumų suprasti, kodėl „bėga“ reikia vartoti ir kalbant apie vandenį, bėgantį iš čiaupo, ir pasakojant, kad bėga žmogus ar kiškis. Pagal gestų kalbos logiką tai yra skirtingai rodomi veiksmai.

Kaitydami veiksmažodį laikais, girdintieji net nesusimąsto, kad pasikeičia ne tik žodžio galūnė, bet kartais kinta ir šaknies balsės (*sirgti-serga-sirgo*). Kadangi neaišku, kada šaknis kinta, kada ne, vaikams belieka kaitymo mokytis mintinai. Be to, jiems nuolat tenka plėsti žodyną (tądien: *luktelėti – truputį palaukti; galvoti – manyti*) ir kasdien įsiminti daugybę naujų žodžių. Tad mokymosi mintinai – labai labai daug. Visa tai pasakodama pašnekovė žvilgsniu vis pasitikrina, ar viešnia supranta, kaip tai nelengva jos ugdytiniam.

Tačiau mokytoja nepasiduoda. Jos tikslas vaikus paruošti pagrindinei mokyklai, suteikti žinių ir ji atkakliai jo siekia. Galima numanyti, kad ji seka savo mokytojų pavyzdžiu. „Mano pradinių klasių mokytoja buvo Ramutė Veke-rotienė, ji daug reikalavo iš mūsų, buvo stipri mokytoja. Pagrindinėje mokykloje lietuvių kalbos ir literatūros mus mokė Milda Pošiūtė-Žebelenė, vidurinėje mokykloje – Agnė Jurelė. Visos mokytojos reikalavo daug skaityti, plėsti žodyną ir pasiekė rezultatų, – dėkingai apie savo ugdytojas atsiliepė pašnekovė ir pridūrė: – Ir save laikau reiklia mokytoja.“

Reikia atnaujintų mokymo priemonių

Pašnekovė teigė neįsivaizduojanti, kaip reikės dirbti pagal suvienodintas girdintiesiems ir kurtiesiems lietuvių kalbos ir lite-

Mokytoja Rasa Kaunelytė-Songinė.

ratūros programas. „Ieškodama savo mokiniams užduočių, nuolat vartau girdinčiųjų mokykloms skirtus 4 klases tekstus. Mūsų centre jie nagrinėjami 7, kartais net 8 klasėje. Kurtieji skaityti ir rašyti mokosi lėčiau“, – ragina realiai vertinti kurčiųjų mokinių gebėjimus dėl klausos negalios R. K-Songinė.

Skaitymo pamokose mokytoja Rasa naudoja kolegijų parengta minėta knyga, pasitelkia ir vadovėlius girdintiesiems, tik žemesnėms klasėms. Renkasi teksto suvokimo, įvairias skaitymo knygeles. Gerai tinka Loretos Morkevičienės parengti vadovėliai, ypač „raudonoji knyga“ (taip vadinama dėl viršelio spalvų – red.). „Esu girdėjusi, kad autorė dirbo KKNUC, matyti, kad išmano kurčiųjų vaikų galimybes ir psichologiją. Tačiau labai norėtusi, kad mokymo priemonės būtų atnaujintos. Kad būtų daugiau testų, pratybų, papildomų užduočių. Aišku, ir pati testus, užduotis ruošiu – vieną iš jų matėte ir pamokoje (testas, kuriame prie mokytojos pateiktų sakinių reikia pažymėti, ar jie teisingi, ar klaidingi – red.), bet mokytojams pagalbos reikia daugiau“, – komentavo pašnekovė.

Mokytoja pasiguodė, kad ir pasaulio pa-

Rasa labai brangina laisvalaikį su šeima: vyrų Vytautą ir jūdvių dukrelėmis.

Orientavimosi sporto varžybose.

žinimo vadovėlis bendrojo lavinimo mokyklų ketvirtokams yra per sudėtingas jos vaikams. Anot jos, jis tiesiog užgriozdintas smulkmenomis. Pvz., kokiam dirvožemyje ir kokias sėklas bei kada sėti, koks tikslas ir t. t. Tiek informacijos, žodžių kurtiesiems, kurių žodynas skurdesnis, mokytojos Rasos žodžiais, įsiminti tiesiog neįmanoma.

O štai matematikos vadovėlis „Riešutas“ su tokio pat pavadinimo pratybų sąsiuvinio girdinčiųjų mokykloms visiškai tinka ir dviem jos mokiniams. Darbas iš karto palengvėjo, kai jis papuolė į rankas. Kitaip nei kituose, jame mažai sąlyginių užduočių, čia jos formuluojamos trumpai, glaustai. Viešnagės dieną mokiniai iš „Riešuto“ ėmėsi naujos temos: mokėsi daugini iš dviženkliai skaičiaus stulpeliu.

Pažindinamės su ketvirtokais

Du vaikai klasėje yra iš kurčiųjų ir du iš girdinčiųjų šeimų. Du nešioja kochlearinius implantus, o du kompensuojamąja technika nesinaudoja. Du mokosi pagal bendrąsias programas ir du pagal „palengvintas“, o tarp pastarųjų dviejų vaikų taip pat yra gebėjimų skirtumas. Apskritai visi jos mokiniai esą skirtingų gebėjimų, tad pamokoje mokytojai tenka suktis už keturis.

Namuose pamokoms ji ruošia tris skirtingus užduočių variantus. Jei, pvz., kitą dieną 2 lietuvių kalbos pamokos ir pasaulio pažinimo pamoka, tai iš vakaro tenka kaip reikiant paplušėti. Pamokose vaikams negali būti nei per lengva, nei per sunku – teigia, visada atsakingai ieškanti viduriuko.

Klasėje tikėjaisi pamatyti ūgtelėjusius vaikiukus, bet teko sveikintis su paaugliais. Mokytoja priminė, kad kurčiųjų ugdymo įstaigose yra parengiamoji klasė, tai ketvirtokai čia yra mažiausiai metais vyresni, nei girdintys ketvirtokai. Vieniems jau sukako 12 metų, kiti gimtadienius švęs netrukus. Pašnekovė apgailestaudama pastebėjo, kad pernai jie buvo „tokie geri vaikai“, o šiemet nuotaikos vis dažniau „banguoja“, atsirado maišto, nepaklusnumo apraiškų, keičiasi ne tik elgsena, bet ir psichologija, išvaizda. Jie jau beveik išaugo vaikystės rūbą.

„Mokau 4 dalykų: lietuvių kalbos ir skaitymo, matematikos, pasaulio pažinimo ir vedu dalykinės praktinės veiklos pamokas (tai – tarpdisciplininis dalykas). Kiti mokytojai moko dailės, fizinio ugdymo, muzikos ritmikos, tikybos ir etikos dalykų. Tačiau ir pasibaigus mano vedamoms pamokoms vaikai ateina. Jie supranta, kad pamokos yra skirtos mokytis, bet užtai per pertraukas galima su manim aptarti savo reikalus. Nuobodžiauja per pertrauką – ateina, turi klausimų dėl išvaizdos, elgesio – klausia. Dalinuosi savo patirtimi ir pertraukas naudoju supažindinti su taisyklėmis, mandagiu elgesiu, padedu ruošti savarankiškam gyvenimui. Mūsų ryšys, manau, stiprus“, – neslėpdama džiaugsmo sakė pašnekovė.

Gestų kalbos pozicijos vis tvirtesnės

Ugdymo įstaigoje tiek teigiamų pokyčių, kad net sunku visus suminėti. Pvz., pašnekovė sakė, kad daug dažniau bendrauja su gir-

dinčiomis pradinė klasių mokytojoms nei su kurčiais kolegomis, dirbančiais darželyje ar su vyresniųjų klasių mokiniais. Juk su pirmaisiais ją sieja bendri profesiniai interesai. „Mano mokytojos patirtis, – atviravo pašnekovė, – tik truputį daugiau nei 2 metai, o visos kolegės dirba ilgiau. Kartais jaučiu, kad „kažkas ne taip“, „neveikia“, pasidalinu abejonėmis su jomis, apsiukeičiu nuomonėmis, idėjomis. Sugyvename draugiškai, tikrai nėra taip, kad kiekviena dirbame kas sau ir nesidaliname ugdymo patirtimi. Problemų bendrauti nekyla, jos gerai kalba gestų kalba.“

Paklausta, ar gali patvirtinti, kad savo ugdytiniais taiko dvikalbį ugdymo metodą, mokytoja kurį laiką pasvarstė ir apsisprendė: „Manau, galima sakyti, kad tai yra dvikalbystė.“

Asmeninio gyvenimo uždangą praskleidus

LKNUC, kurį kurtieji nuo seno vadina „Filaretų mokykla“, Rasai K-Songinei neperdedant yra antrieji namai. Vilniatė mergaitė čia mokėsi nuo mažens ir, vos tik baigė mokyklą, 2010 m. pasiprašė joje dirbti. Įsidarbino Gestotyros skyriuje, tuo pat metu įstojo į Vilniaus pedagoginį universitetą (dabar – VDU Švietimo akademija). Padirbusi vos 1,5 metų, išėjo į gimdymo ir motinystės atostogas, tačiau studijas tęsė, jas baigė neakivaizdiniu būdu ir įgijo pradinė klasių mokytojos bakalauro diplomą.

Į darbą grįžti neskubėjo. Aktyviai sportavo. Iš viso orientavimosi sportui atidavė 15 metų, buvo rinktinės narė. Moteris kuklinasi, kad medalių individualiose trasose pelnyti nepavyko (aukščiausia – ketvirtoji vieta), tačiau jos sąskaitoje yra estafetėje pelnyti apdovanojimai kartu su komandos draugais: bronzą kurčiųjų žaidynėse ir pasaulio čempionate, sidabras Europos čempionate. Tačiau į pasaulį pasibeldė antrasis vaikelis ir Rasa nusprendė, kad sporto pakaks. Beje, jos vyras taip pat buvo orientacininkas, šiandien jie abu jau baigę sportinę karjerą.

Kai R. K-Songinė grįžo į darbą Gestotyros skyriuje, netrukus sulaukė pasiūlymo tapti pavaduojančia mokytoja. Tačiau prieš ją dirbusi girdinti mokytoja išėjo iš darbo visam ir su mokytoja Rasa darbo sutartis buvo pratęsta, kol jos ketvirtokai baigs pradinę mokyklą.

Ar ji turės galimybę mokyti kitą klasę? Pašnekovė mano, kad viskas priklausys nuo kelių veiksnių: kiek ateis vaikų į parengiamąją klasę, kaip jos darbo rezultatus įvertins mokyklos administracija. Tačiau moters akys sako: kad šis darbas jai labai patinka ir norėtų jį tęsti.

Kai baigia vesti pamokas savo ketvirtokams, mokytoja keliauja į Gestotyros skyrių. Ten ji atsakinga už naujų gestų filmavimąsi, jų įtraukimą į internetinį gestų kalbos žodyną, diskutuoja su kolegomis apie gestų reikšmes, kuria jų vartojimo pavyzdžius gestų kalba, taiso leksinių vienetų aprašymus. Taip pat filmuojasi informacinius tekstus centro kolektyvui, esant poreikiui seka ir nusifilmuoja pasakas gestų kalba. Kuris darbas mielesnis? Rasa visa savo laikysena rodo, kad geriau to neklauti. Ji niekaip negalėtų pasirinkti: abu labai patinka ir padeda subalansuoti jos darbo dieną.

Klaipėdos vertėjai: apie nesibaigiančias įkurtuves, retą svečią „ačiū“ ir poreikį tobulėti

Kalbino Nijolė KRASNIAUSKIENĖ

Praėjo 2,5 metų, kai buvo sujungti 5 apskričių gestų kalbos vertėjų centrai ir įkurtas Lietuvių gestų kalbos vertimo centras (direktorė Ramunė Leonavičienė). Šiuo metu jame veikia 5 teritoriniai skyriai su poskyriais bei Lietuvių gestų kalbos metodinis skyrius (įkurtas 2021 m. sausį). Mūsų skaitytojai domisi, kokių privalumų suteikė centrų apjungimas. Redakcija bandys tai išsiaiškinti kalbindama teritorinių skyrių vedėjus ir kitus vadovaujamus pareigas užimančius centro darbuotojus. Beje, dalis jų dirba nuo teritorinių centrų steigimosi laikų, tad turi galimybę palyginti padėtį prieš reorganizaciją ir po jos. Pirmąją mūsų pašnekovę sutiko būti Klaipėdos teritorinio skyriaus vedėja Nijolė KAUBRIENĖ.

Klaipėdos vertėjams ne vieną kartą teko patirti naujakurių dalį. O liaudies išmintis byloja, kad kelis kartus kraustyti yra tas pats, kas vieną kartą patirti gaisrą. Ar pritartumėte tokiam teiginiui? Prisiminkime kartu pirmiausiai Klaipėdos apskrities gestų kalbos vertėjų centro, vėliau teritorinio skyriaus kūrimosi ir vystymosi istoriją.

Klaipėdos gestų kalbos vertėjų centras buvo įkurtas 2004 m. gruodžio 3 d. Maždaug po mėnesio jame pradėjo dirbti 6 gestų kalbos vertėjai: 3 Klaipėdoje, po 1 Palangoje, Šilutėje ir Skuode. Metų viduryje centrą papildė dar viena gestų kalbos vertėja, pirmosios laidos Vilniaus kolegijos absolventė, po metų – dar viena. Įsikūrėme 2 kabinetuose Klaipėdos kurčiųjų reabilitacijos centre. Po 3 metų persikraustėme į Klaipėdos konservatorijos bendrabutį, čia gavome jau daugiau patalpų. 2010 m. prie mūsų prisijungė 2 gestų kalbos vertėjos, teikiančios paslaugas Tauragės apskrityje. 2014 m. vėl teko kraustyti, į Vitės mokyklą. Visi glaudėmės vienoje didelėje klasėje, kol mums skirtos patalpos buvo remontuojamos.

Tuo metu įvykdyta centro modernizacija pasirašius trišalę sutartį dėl projekto „Klaipėdos apskrities gestų kalbos vertėjų centro infrastruktūros plėtra“ įgyvendinimo su Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ir VšĮ Centrine projektų administravimo agentūra. Šis projektas buvo vykdomas Europos regio-

ninės plėtros fondo ir LR valstybės biudžeto lėšomis. Projekto vertė siekė apie 350 tūkst. eurų.

2015 m. kovą jau džiaugėmės puikiomis, suremontuotomis patalpomis. Modernų centrą sudarė: administracijos zona, gestų kalbos vertėjų darbo ir poilsio zonos, 10 vietų modernios mokymų klasės bei trys kabinos, skirtos individualiems vertėjo ir kliento pokalbiams. Tuo metu turėjome 16 gestų kalbos vertėjų etatų.

Deja, geru ir gražiu gyvenimu mėgavomės neilgai. Mokykloje pagausėjo mokinių, todėl pačiai įstaigai ėmė trūkti patalpų. 2021 m. rugsėjį, palikę nuostabią savo buveinę, atitinkančią šiuolaikinius paslaugų teikėjų ir gavėjų poreikius, turėjome kraustyti į kitas, mūsų darbui nelabai pritaikytas patalpas Galinio Pylimo g. 3. Buvo labai gaila ir skaudu palikti tai, ką taip entuziastingai kūrėme ir puoselėjome, galų gale kur buvo investuota daug valstybės ir ES lėšų. Liūdino ir Klaipėdos miesto savivaldybės atsainus požiūris į įstaigą, teikiančią paslaugas jos miesto ir rajono gyventojams.

Dabar vietoj turėtų 300 m² patalpų glaudžiamės 100 m² mažesnėse. Didžiausias praradimas, kad neturime vietos tokioms reikalingoms mokymų klasėms, dalis baldų kabinetuose netelpa, tad kol kas juos „sandėliuojame“ koridoriuje. Tad, vietoj progreso, teko susitaikyti su daliniu regresu.

Klaipėdiečiai švenčia 10 metų veiklos sukaktį.

Kiekvienos įstaigos didžiausias turtas yra darbuotojai. Norėtume bent neakivaizdžiai susipažinti.

Šiuo metu Klaipėdos teritoriniame skyriuje dirba 15 gestų kalbos vertėjų. Turime 5, kurie įstaigoje skaičiuoja jau 17-us darbo metus. 7 turi kvalifikacines kategorijas, 6 – gestų kalbos vertėjo kvalifikaciją, 1 šiuo metu siekia profesinio diplomo. 4 turi klausos negalią, 3 yra CODA. Turime vieną kurčią vertėją. Teikiame įvairių sričių vertimo paslaugas, bet daugiausiai medicinos, švietimo bei nuotolines SKYPE programa gestų kalbos vertimo paslaugas.

Dirbate nuo pat pirmos dienos, kai buvo įsteigtas tuometis KLAGKVC, buvote centro direktorė. Kaip pasikeitė Jūsų darbo pobūdis nuo tada, kai tapote teritorinio skyriaus vedėja?

Vertimo centro administracija fiziškai negali būti visuose skyriuose iškart, tad daugelis atsakomybių liko tos pačios, nors, aišku, yra ir pasikeitimų. Manau, kad geriausiai atsakyčiau į redakcijos klausimą papasakodama, kas įeina į skyriaus vedėjo pareigas.

Asmeniškai atsakau už Vertimo centrui numatytų veiklos tikslų įgyvendinimą, asmenų aptarnavimo organizavimą, asmens duomenų apsaugą.

Vedėjas privalo nuolat matuoti kolektyvo „temperatūrą“. Tad atidžiai stebiu vertėjų

Pirmos sudėties kolektyvas (N. Kaubrienė – 2 eil. 2-a). Vertėjų komanda Vitės mokykloje.

Poilsio zona su žaliaisiais foteliukais Vitės mokykloje.

nuotaikas ir stengiuosi laiku reaguoti. Žmonės ištinka ir asmeninių bėdų, ne visada viskas pavyksta darbe, pasitaiko ir konfliktinių situacijų. Todėl labai svarbu jau iš pat pradžių sureaguoti, jei „kažkas ne taip“, pasikalbėti su darbuotoju, įsigilinti į jo padėtį ir laiku ateiti į pagalbą. Net kai vertėjui nenusiseka vertimas ir susilaukia kritikos, ir tokiu atveju stengiamės ne priekaištauti, kaltinti, bet ieškoti būdų kartu, kaip išeiti iš nemalonios padėties ir išvengti tokių situacijų ateityje. Mes juk – komanda.

Turime ir sudėtingų vertimų, verčiame masiniuose renginiuose. Tokiais atvejais atsakomybę už sklandžią paslaugą dalinamės su koordinatore arba atsakomybę perimu aš. Esu atsakinga paskirstyti darbus taip, kad būtų užtikrintos vertimo paslaugos po darbo valandų, savaitgaliais, švenčių dienomis. Dėl vertimo miesto renginiuose organizatoriai tiesiogiai kreipiasi į mane. Rengiu įsakymų projektus dėl vertėjų darbo apmokėjimo ne darbo metu. Kas mėnesį analizuoju vertėjų darbo ataskaitas. Stebiu, kad darbo krūviai pasiskirstytų tolygiai, kad vienam ar keliems vertėjams neatitektų vien sudėtingi vertimai, kad žmonės nepersidirbtų, neperdegtų.

Dar labai svarbi vedėjo pareiga įvesdinti į paslaugų teikimą pradedančius vertėjus. Paprastai kurtieji turi pasirinkę savo mėgstamus vertėjus ir nori, kad paslaugas kuo dažniau teiktų jie. Mano pareiga padėti kurtiesiems sužinoti, kad yra naujų vertėjų, ir leisti įsitikinti, kad jų teikiamos paslaugos yra kokybiškos.

Kas metai atliekame įstaigos darbuotojų veiklos vertinimą. Tai labai atsakingas darbas: taip mes sužinome apie skyriaus ir atskirų vertėjų pasiektus rezultatus, įvertiname, ar kurčiuosius tenkino paslaugų kokybė. Nuo rezultatų ir įvertinimo priklauso kintamoji vertėjo atlyginimo dalis.

Esu atsakinga už tinkamą skyriui skirtų biudžeto lėšų panaudojimą. Einamieji remontai, gedimų šalinimai, naujų baldų ar priemonių įsigijimas – privalau taip subalansuoti biudžetą, kad visiems būtiniesiems poreikiams užtektų lėšų. Jokia paslaptis, kad lėšų ne visada yra skiriama užtektinai.

Skyriui atstovauju už įstaigos ribų. Taip numatyta mano pareiginiuose nuostatuose. Nauja, kad su kitais skyrių vadovais deriname paslaugų teikimą visoje Lietuvoje, kartu generuojame idėjas. Pastebėjome, kad atsirado kurčiųjų iš Klaipėdos, kurie dėl paslaugų kreipiasi į kitus skyrius, ir atvirksčiai: į mus kreipiasi kurtieji iš Vilniaus, Panevėžio, Kauno ir Šiaulių. Kartu aiškinamės su kolegomis, ar tokie užsakymai nerodo kurčiųjų nepasitenkinimo atitinkamo skyriaus paslaugomis? O galbūt nepavyko užtikrinti konfidencialumo ir informacija nutekėjo, ir tai išgąsdino

Vertimas Jūros šventėje.

paslaugų užsakovus? Tai būtų labai blogas signalas. O galbūt kurtieji taip pasirinko dėl saugumo, kreipdamiesi į kitą skyrių tikisi geriau apsaugoti savo asmenines paslaptis? Suprantama, tokią analizę vykdome subtiliai, neperžengdami asmens privatumo ribų.

Skyrių vedėjai dirba ir prie rengiamų su vertimo paslaugomis susijusių dokumentų. Būtų sunku suskaičiuoti, kiek kartų jungėmės nuotoliu diskutuoti dėl LGK vertimo paslaugų aprašo.

Nuolat tariusi su skyriaus vertėjais dėl mokymų poreikio, pagal galimybes ieškau, kas juos vestų, ir organizuoju. Apie profesinių mokymų poreikį periodiškai informuoju Vertimo centro administraciją.

Ir dar save pavadinčiau ūkvede. Kad vertėjai galėtų tinkamai atlikti profesines pareigas, stengiuosi jiems užtikrinti tinkamas darbo sąlygas, aprūpinti darbo priemonėmis. Turime poskyrius Tauragėje, Šilutėje, Skuode, ne vien uostamiestyje. Ir visur vertėjams turi būti dirbti šilta ir patogiu. Buitinių rūpesčių tikrai nestinga. Ypač jų buvo daug, kai persikraustėme į dabartinę patalpą Klaipėdoje. Per langus taip košė vėjas, kad neįmanoma buvo išverti. Užsikimšo kanalizacija, ilgai su tuo dorojomės.

Kartu pakeliamume per vieną įprastą LGKVC Klaipėdos teritorinio skyriaus vertėjų dieną.

Turbūt nėra vienodų, jos visos skirtingos, savaip įdomios. Turime kurčią studentę, besimokančią Klaipėdos kolegijoje, jai reikia daug vertimo paslaugų. Taip pat jų reikia Litorinos mokykloje, Technologijų mokymų centre. Dar policijoje, medicinos įstaigose, bankuose. Klaipėdoje labai aktyvi Klaipėdos kurčiųjų jaunimo organizacija, jai reikia daug vertimų. Esame vertę spektaklius, atskiras dainas koncertuose, šventinius miesto renginius. Vis daugiau paslaugų teikiame nuotoliniu būdu, taip sutaupome laiko ir galime aptarnauti daugiau klientų.

Kas Jūsų darbe teikia daugiausiai pasitenkinimo, o kas kelia įtampą ir nuvilia?

Manau, kad darbe daugiausiai pasitenkinimo teikia šiltas ir nuoširdus bendravimas ir skyriaus viduje, ir su kitais teritoriniais sky-

riais. Mes tokie greitai pasakyti, kas buvo blogai (turiu omenyje klientus), ir taip retai pasidaliname, kas buvo gerai. Kartais pasigendame elementarios klientų pagarbos: vėluoja arba išvis neatvyksta į paslaugos teikimo vietą ir nepraneša. Manau, kad gestų kalbos vertėjams būtų malonu dažniau girdėti iš klientų šiltą ir nuoširdų „ačiū“, juk tai nieko nekainuoja.

Kokius tikslus sau kelia skyrius, kad vertimo paslaugos būtų kokybiškos?

Paslaugų kokybę stiprinti mums padeda gestakalbė vertėja Nina. Ji visada mielai konsultuoja vertėjus prieš paslaugos teikimą, veda įdomius vidinius mokymus. Talkina jiems atlikti sunkius ir sudėtingus vertimus. Taip pat atsižvelgiame į klientų pastabas ir pasiūlymus.

Ar tikite, kad įmanoma artimiausiu metu išguiti dar iš sovietmečio laikų atkeliavusią frazę „vertėjas blogai išvertė“?

Šiuo metu, manau, gestų kalbos vertėjams trūksta profesinių universitetinių studijų. Vienintelė Vilniaus kolegija ruošia gestų kalbos vertėjus. Vertėjai norėtų mokytis ir kelti kvalifikaciją universitete, kaip ir kitų kalbų vertėjai, bet tokių studijų nėra. Gestų kalba nėra sunorminta. Yra nemažai naujų terminų, sąvokų, kurių gestai nenusistovėję arba jų atitikmenų gestų kalba dar nėra. Užsienio šalių patirtis mūsų vertėjams irgi praverstų, deja, stažuotis užsienyje galimybės neturime.

LGKVC – biudžetinė įstaiga, kuri oficialiai šiuo metu nedirba savaitgaliais. Tačiau kurtiesiems ir kurčiųjų įstaigoms vertimo paslaugų reikia ir savaitgaliais, švenčių dienomis. Kartais galimybės ir poreikiai išsiskiria. Prašytume Jūsų komentaro šia tema.

Nesutinku, kad netenkiname vertimo paslaugų poreikio po oficialių darbo valandų ir poilsio dienomis. Esant poreikiui, dirbame. Bet kai tenka dirbti kelis savaitgalius iš eilės, o vertėjų trūksta, pavargstame ir išsisemiamė. Juk visi, ne tik kurtieji, nori bendro laisvo laiko su šeima ir vaikais. Manau, verta apsvarstyti galimybę nedarbo valandomis, be nemokamų, teikti ir komercines vertimo paslaugas, už tam tikrą atlygį. Juk pas gydytojus, kai labai reikia, einame privačiai ir mokame patys.

Vertimas miesto renginyje.

Laisvės aikštė – miesto širdis.

Panevėžio tautinė kultūra.

Miestas akmenis amžiuje.

Prie seniausio miesto dviračio.

Savo miesto istoriją atradome iš naujo

Vilius GLUŠOKAS

Panevėžio turizmo vadovė Vilanda Reikalienė miesto kurčiųjų kultūros centro narius pakvietė į nepaprastai intriguojančią ekskursiją „Skirtingi Panevėžio veidai ir miesto nepaprastieji“. Centro bendruomenės nariai turėjo unikalią galimybę prisiliesti prie turtingos miesto istorijos. Tokios dovanos sulaukėme iš VŠĮ Panevėžio plėtros agentūros, įgyvendinančios bandomojo URBACT programos „GenderLandscape“ projekto „Lyčių lygybės kraštovaizdis“ veiklas, o informacijos prieinamumą gestų kalba užtikrina LGK vertėjai.

Nuvykome prie seniausio mūrinio pastato, šiuo metu jau skaičiuojančio penktą gyvavimo šimtmetį (pastatytas 1614 m.), valstybinės degtinės pilstymo įmonės (įsteigta 1925 m.), kurios vietoje vėliau iki 1994 m. veikė konservų fabrikas. Šis 1880 m. statybos pastatas yra įtrauktas į kultūros paveldo objektų sąrašą.

Mūsų mieste veikus B. Rubinskeino malūnas, pasirodo, yra pirmasis motorinis pramoninis malūnas Baltijos šalyse. Prieš 20 metų istorinis pastatas pertvarkytas į keturių žvaigždučių viešbutį „Romantika“.

Pasigrožėjome žymaus lietuvių skulptoriaus Juozo Zikaro sukurtomis Respublikos gatvėje banko pastatą puošiančiomis 12 „Atlanto“ skulptūrų. Mūsų miestas didžiuojasi ir pirmąja lietuviška vidurine Juozo Balčikonio mokykla, veikiančia nuo 1915 m.

Apžiūrėjome žymaus miesto fotografo Jono Žitkaus namą ir fotoateljė, daugiau sužinojome apie pirmąją miestą įkurtą N. Feigenzono spaustuvę (1880-1935). Nuvykome prie Panevėžio apskrities G. Petkevičaitės-Bitės bibliotekos, šiemet minėjančios 100 metų jubiliejų.

Drauge gėrėjomės Panevėžio teatru „Menas“ ir legendinio ispanų literatūros herojaus skulptūra „Don Kichotas“, unikaliu senvagės fontanu ir paminklu Panevėžio miesto įkūrėjui Lietuvos didžiajam kunigaikščiui Aleksandrui. Iš klausėme pasakojimą apie modernųjį dramos teatrą, kurį sukūrė ir išgarsino miesto garbės pilietis, režisierius Juozas Miltinis. Apžiūrėjome jo atminimą įamžinusią skulptūrą.

Panevėžiečiai gali didžiulis Juozo Masiulio knygyną. Tai seniausias lietuviškas knygynas Lietuvoje.

Paskui sugrįžome į Laisvės aikštę. Tai – Panevėžio miesto širdis. Kiek ji politinių skersvėjų matė. Tai rodo ir ne kartą keisti jos pavadinimai: Hindenburgas, Turgaus, Lenino aikštė. Dabar Laisvės aikštė tapo bendruomeninių renginių, susibūrimų ir laisvalaikio traukos centru.

Po ekskursijos pėsčiomis po miestą apsilankėme Panevėžio Kraštotyros muziejuje. Apžiūrėjome ekspoziciją „Epochų dialogai“. Susipažinome su įvairiais miesto raidos laikotarpiais (2 – 4 nuotr.).

Užgavėnių šventė Kauno darželyje

Daiva ČEKANAČIŪTĖ

Kauno kurti vaikai dalyvavo Užgavėnių šventėje.

Užgavėnių šventėje yra priimta varyti žiemą iš kiemo.

Prieš šventę vaikai gamino Užgavėnių kaukes.

Užgavėnių kaukės turi būti baisios. Užgavėnių kaukės padeda varyti žiemą iš kiemo.

Užgavėnių šventėje vaikai šoko ir žaidė.

Po Užgavėnių šventės vaikai valgė blynus.

Kauno kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centro darželyje surengtoje tradicinėje Užgavėnių šventėje idėjoms ir kūrybiškumui

nebuvo ribų. Visą prieššventinę savaitę vaikai grupėse kūrė kaukes, puošė jas kaip išmanė, stengėsi, kad jos būtų kuo baisesnės. Jei darželyje mažiesiems talkino mokytojai, tai namuose į pagalbą atėjo tėveliai. Bendromis kūrybinėmis pastangomis pagamintos kaukės buvo eksponuojamos specialioje progai skirtoje parodoje. Kovo 1 dieną ugdymo centro salėje linksmai atšventėme Užgavėnių šventę.

Darželinukai tą dieną pažiūrėjo filmuką, kokios „baisios“ gali būti kaukės ir, pasipuošę savosiomis, susibūrė į šokių ratelį. Stipriai trepsėjo vaikučių kojytės ir plojo rankytės, kad kuo greičiau žiemą išvytų iš kiemo. Kokia gi šventė be žaidimų? Šokinėjimas maišuose suteikė daug džiaugsmo ir juoko, išbandyti save varžybose norėjo net pats mažiausias dalyvis. Pasitikrinome jėgas tempdami virvę, pasirodo, ir mažos rankytės gali būti labai stiprios! Vėliau susibūrėme į ilgą „pūškuojantį“ traukinuką ir taip greitai juo „važiavome“, kad žiemai tikrai bus rieta, turės trauktis. Nustebino „pavasario“ ir „žiemos“ mūšis, visi labai džiaugėsi, kad

Baisiosios Užgavėnių kaukės.

Po šokių ir žaidimų mažųjų laukė blynų puota.

„Žiema“ buvo nugalėta ir pabėgo.

Po visų linksmybių mažųjų laukė blynų puota, nes kokios gi Užgavėnės be šio patiekalo. Tėvelių dosnumas, kaip visada, liejosi per kraštus, tad blynų buvo labai daug, valgėm, valgėm, kol tilpo.

Mažųjų šypsenos ir juokas įtikino, kad šventė sukurti pavyko.

Iki kurčiųjų žaidynių – mėnuo

„Akiračio“ inf.

Lietuvos kurčiųjų rinktinė šiuo metu intensyviai ruošiasi gegužės 1–15 dienomis Brazilijoje vyksiančioms kurčiųjų žaidynėms. O Lietuvos kurčiųjų sporto komitetas tuo pačiu metu sprendžia ir politinius, ir „kovidinius“ galvosūkius. LKSK prezidentas Edvinas KRIŪNAS pripažino, kad dar niekada pats svarbiausias 4 metų (o šįkart net 5 metų) kurčiųjų pasaulio sporto įvykis nebuvo pasitinkamas tvyrant tokiai didelei įtampai.

ICSD GENERALINIS SEKRETORIUS – RUSAS. Prezidentas informavo, kad suvienijus Lietuvos, dar kelių valstybių bei Ukrainos kurčiųjų sporto organizacijos jėgas pavyko suspenduoti Rusijos ir Baltarusijos sportininkų dalyvavimą kurčiųjų olimpiadoje. Tačiau tvirtų garantijų, kad abiejų šių šalių sportininkams kurčiųjų olimpiados durys tikrai užsitrenkė prieš nosį, vis dar nėra. Balandžio pirmoje pusėje Bukarešte (Rumunija) šaukiamas neeilinis Tarptautinio kurčiųjų sporto komiteto (ICSD) posėdis ir ten bus priimami galutiniai sprendimai.

Didžiausią nerimą kelia tai, kad ICSD generalinis sekretorius – rusas Dmitrijus Rebrovas. Prezidentas – brazilas Gustavas de Araujo Perazzolo. O brazilai pastaruoju metu palaiko Rusijos politiką.

Ir tai turbūt pirmas kartas, prisipažįsta E. Kriūnas, kai jis taip aiškiai pajuto, ką reiškia klausos negalia. Informacija kurčiuosius pasiekia ir apdorojama vėliau, todėl jis neatmeta kurčiųjų žaidynėse nemalonių staigmenų.

„Jeigu taip nutiktų, kad vis dėlto bus

nubalsuota leisti rusams ir baltarusiams dalyvauti kurčiųjų žaidynėse arba jie atvyks nekviesti, Lietuvos delegacija olimpiados apsisprendė neboikotuoti, tačiau su rusais ir baltarusiais žaisti kategoriškai atsisakysime“, – pareiškė pašnekovas.

VAKCINACIJOS KLAUSIMAS. Tarsi neužtektų, kad sportas ir politika susipynė į neišnarpiojamą raizginį, keli Lietuvos kurčiųjų rinktinės nariai atsisakė vakcinuotis. Brazilijoje galioja tvarka, kad nesiskiepiję atvykėliai 5 dienas privalo izoliuotis, tada darosi testą, jei jis neigiamas, gali dalyvauti varžybose, jei teigiamas – toliau būna izoliacijoje.

„Su ŠMSM atstove, kuruojančia žaidynių klausimą, nutarėme: nepasiskiepiję lietuviai į kurčiųjų žaidynes nevyks. Jie mums daro spaudimą, kad išsiųstume juos anksčiau, kad spėtų išbūti karantine iki kurčiųjų olimpiados pradžios. Tam reikėtų pragyvenimo lėšų maždaug 8 papildomoms dienoms, brangiau atsieitų ir skrendančių atskirai lėktuvo bilietai. Ar mes turime leisti kišti ranką į valstybės kišenę savavaliams? Eitiniai sportininkai gauna rentas, stipendijas, pinigų už

LKSK prezidentas Edvinas Kriūnas.

svarbiausiose tarptautinėse varžybose pelnytą prizines vietas. Jie turi atsilyginti bent pagarba ir taisyklių laikymusi. Nusprendėme žaidynėse suteikti galimybę išbandyti save sportininkams, kurie dalyvauja pasirengimo stovyklose, bet yra per poziciją ar dvi „už brūkšnio“ kovoje dėl kelialapių į Braziliją“, – kategoriškai šiuo klausimu poziciją dėstė LKSK prezidentas.

TRENIRUOČIŲ STOVYKLOS – PAGAL PLANĄ. E. Kriūnas sakė, kad vyksta aukšto meistriškumo sportininkų stovyklos pagal tvarkaraštį, rinktinės nariai daug ir intensyviai treniruoja, jiems organizuojamos tarptautinės varžybos. Tačiau pašnekovas atviravo, kad pergalė bus jau ir tai, jei žaidėjai, neužsikrėtę koronavirusu, pasieks kurčiųjų žaidynių vietą kitame pasaulio krašte ir ten sveiki sudalyvaus savo rungtyse. O paskui visi sveiki grįš į Lietuvą.

Į XXIV kurčiųjų vasaros žaidynes vyksta 68 asmenų Lietuvos delegacija: be 7 sportininkų, taip pat skrenda LKSK darbuotojai, žiniasklaidos atstovai, treneriai, medikas ir kineziterapeutai, vertėjai.

Natalija Gudeikienė.

Natalijos gėlės iš karoliukų

Karina RAGULINA

Drąsučių bibliotekos knygų fonde atidaryta visą kovo mėnesį veiksianti Šiaulių kurčiųjų meno užimtumo būrelio vadovės Natalijos GUDEIKIENĖS darbų paroda „Gėlės iš karoliukų“. Čia „pražydo“ biserio technika atliktos pačios įvairiausios gėlės: narcizai, žibuoklės, snieguolės, orchidėjos, pakalnutės.

Žodis „biseris“ išvertus iš arabų kalbos reiškia „karoliai“. Šios technikos istorija siekia kelis tūkstančius metų, o jos plitimą dar labiau paspartino stiklo atsiradimas.

Kurčiųjų bendruomenės narės Natalijos Gudeikienės, gyvenančios Lieporių kaime, Šiaulių rajone, pražydytos gėlės atspindi pastarųjų dvejų metų kūrybinio darbo rezultatus. „Darbeliai iš karoliukų man tapo pomėgiu, turiningu laisvalaikio leidimo būdu

ir atgaiva *dūšiai*. Kūryba man teikia tokį džiaugsmą, kad be jos savęs jau neįsivaizduoju“, – sakė parodos autorė.

Jos gimtinė – Rusijoje, į Lietuvą su šeima atsikėlė, kuomet dar nebuvo išaugusi kūdikio drabužėlių. Daugelis Nataliją pažįsta kaip aktyvią Šiaulių kurčiųjų reabilitacijos centro užimtumo būrelio vadovę. Tačiau tik retas žino, kad ir ji pati gamina įvairiausius rankdarbius, šviežiausia jos aistra – karoliukų vėrimas.

Natalijos gėlės iš karoliukų

➔ Pažintis su biserio technika buvo netikėta. Prieš keletą metų internete ieškojo idėjų rankdarbių užsiėmimams ir pamatė karoliukais papuoštą medį, kuris sužadino smalsumą, pakurstė vaizduotę ir įkvėpė pasidomėti iki tol nematyta technika. Pirmas įspūdis ilgai nedavė ramybės, jį dar labiau sustiprino vienas apsilankymas siuvimo reikmenų parduotuvėje. Pamačiusi tūkstančius įvairių įvairiausių spalvų karoliukų, suprato: tai kaip tik tai, ko ieškojo.

Pirmuosius darbus atlikti neįgudusioms rankoms sekėsi sunkiai, tačiau su kiekviena diena sėkmė vis labiau artėjo. Natalija „persilaužė“ ir užsikabino. Neuilstanti rankdarbių mėgėja teigia turinti ir daugiau pomėgių. Labai patinka keliauti, siuvinėti. Savo darbus Natalija dovanoja draugams, pažįstamiems – teigia, kad labai geras jausmas juos palydėti į naujus namus ir kitiems suteikti džiaugsmo. Iš kur atsiradęs poreikis kurti, Natalija net nežino, tačiau už šią dovaną likimui dėkinga.

Bibliotekoje eksponuojama tik dalis Natalijos darbų, kiti liko namuose. Prieš tai N. Gudeikienės darbų parodos eksponuotos Šiaulių kurčiųjų reabilitacijos centre ir yra sulaukusios didelio susidomėjimo bei gražių atsiliepimų.

Karinos Ragulinos nuotr.

Akiratis

Indeksas 0002
UŽEIKITE, SKAMBINKITE, RAŠYKITE
Šv. Kazimiero g. 3, LT-01303 Vilnius
Telefonas pasiteirauti 261 55 93
El. p. redakcija@lkd.lt

Redaktorė Nijolė KRASNIAUSKIENĖ
ISSN 1648-5882
Maketavo
Judita ŠPOKAUSKIENĖ

Ofsetinė spauda. 2 sp.l.
Tiražas 600 egz.
Spausdino BĮ UAB „Baltijos kopija“
Kareivių g. 13B LT-09109 Vilnius
Užsakymas 52413

Projektą „Kurčiųjų bendruomenės
sociokultūrinės tapatybės stiprinimas
ir bendrystės su visuomene
atradimai“ 24 tūkst. eurų
suma remia SRTRF.

Rašiniai trumpinami redakcijos nuožiūra. Rankraščiai negrąžinami, nesaugojami.
Laikraštįje spausdinamų straipsnių bei laiškų autoriai išsako savo, o ne redakcijos nuomonę.